

ספר משלי פרק יא פסוק יד
בְּאֵין תַּחְבֻּלוֹת יִפֹּל עִם וּתְשׁוּעָה בְּרַב יוֹעֵץ:

ביאור הגר"א - משלי פרק יא פסוק יד

באין תחבולות יפול עם – כשאין עושיין תחבולות למלחמה איך להעמיד החיל ושאר דברים, יפול אפילו מי שיש לו עם רב. ותשועה ברוב יועץ – כי אם יהיה אחד על כל אנשי המלחמה שעל פיו יצאו ועל פיו יבואו ולא אחרים זולתו רק א' הוא לבדו – אינו טוב, כי שכל אנושי אפשר לטעות ועולה בשכלו שהוא טוב ובאמת הוא אינו טוב. ואם יהיו הפחתים והסגנים רבים שלא יצאו ויבואו רק ע"י כולם בפה אחד – זה ג"כ אינו טוב, כי אין דעתן דומה זה לזה ואין שכל אדם שוה זה לזה, וזה יהיה אומר שעצתו טוב וזה אומר שעצתו הוא טוב. לכן אינו טוב רק שיהיו רבים שיתיעצו, וזה אומר עצתו וזה אומר עצתו, ואח"כ יהיה מזומן להם עוד א' שהוא יראה כל העצות של כולם ויברר מכל העצות עצה טובה ונכונה, ועל פיו יבואו ועל פיו יהיה כל המלחמה. וזהו ותשועה אינו רק ברב כלומר ע"י רבים – ועליהם יועץ א'. ולכן אמר ברב יועץ ולא יועצים. (ונלע"ד שזהו לשון מלך שהוא לשון יועץ) והענין הוא בתורה ובמלחמת יצה"ר כלומר שיתיעץ בלבו תחילה ובלבו הוא עצת רבים כי לכו של אדם נוטה לכאן ולכאן ולדרכים רבים וכל דרך איש ישר בעיניו. ולכן אח"כ יראה בתורה ולא יסמוך על עצמו, שכל מה שהתורה מסכמת יעשה. וזהו בי מלכים ימלוכו כלומר כל העצות בי מתייעץ).

משלי פרק כד פסוק ו

כִּי בְּתַחְבֻּלוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ מִלְחָמָה וּתְשׁוּעָה בְּרַב יוֹעֵץ:

ביאור הגר"א - משלי פרק כד פסוק ו

כי בתחבולות וגו' [ראה גם משלי טז, לב], הוא נגד המצות שהן מ"ע ומל"ת שלהן צריך מלחמה ללחום ביצרו הרע [ראה משלי כ, יח] האורב לו לבטלו ממ"ע ומסיתו לעבור על מל"ת...

מלבי"ם משלי פרק כד פסוק ו

כי בתחבולות תעשה לך מלחמה ותשועה ברוב יועץ, כבר הזכרתי (למעלה י"ב י"ד) שלמלחמה אין די בעצה אחת לבד כי גם האויב יש לו עצה, וצריך תחבולה שהוא קישור עצות רבות זאח"ז, שנגד כל עצה שיעמיד האויב היה לו עצה אחרת כנגדו, ולכן

למלחמה צריך יועצים הרבה שכל אחד יעמיד עצה אחרת, כי כל מיני העצות כולם צריכים, וזה לקח למשל אל מלחמת הנפש עם אויביו, שלא תנצח בכח החכמה לבד, שהוא יועץ אחד מיוחד, כי גם האויב בא בעצות המתנגדים לעצת החכמה, וצריך שיתקבצו כל יועצי הנפש שהיא החכמה והבינה והדעת, שבכח הדעת שהשיג הכל בידעה ברורה יעמיד תחבולות וקישור עצות נגד עצות התאוה והיצר, ואז יאמץ כח:

מגן אבות לרשב"ץ על אבות פרק ב

מרבה עצה מרבה תבונה זאת המשנה כולה, רבינו משה ורבינו שלמה ז"ל לא פירשו בה כלום. ורבינו יונה פירשה וגם בסדור צרפתי היא מפורשת, חוץ מזה המקום, שלא הזכירו כלל איך בריבוי עצה תרבה תבונה. ונראה לי, שהמרבה ליטול עצה, הוא מוסיף לקח ומבין דבר מתוך דבר. סימן לדבר, יתרו שנתן עצה למנות שופטים, ומשה רבינו ע"ה הוסיף למנות להעמיד משפט השופט, והכתוב אומר, 'ושומע לעצה חכם' [משלי יב טו].

ויש מפרשים, כי הכתוב חסר, וצריך לומר ושומע לעצת חכם, חכם. ואני אומר, כי מקרא מלא הוא, כי אין עצה לסכל כי אם נבערה, וכשאומר ושומע לעצה, הדבר ידוע שמחכם יצאה. וכן אמרו בפרק אין בין המודר [נדרים דף מ עמוד א], אם יאמרו לך ילדים בנה וזקנים סתור, שמע לזקנים ואל תשמע לילדים, שבניין ילדים סתירה, וסתירת זקנים בנין, וסימן לדבר, רחבעם בן שלמה. וכן היא בפרק בני העיר [מגילה לא ב]. וכן הוא אומר 'הפר מחשבות באין סוד וברוב יועצים תקום' [משלי טו כב]. רוב יועצים, אינו רוצה לומר ריבוי יועצים, שהרי כתיב "בפשע ארץ רבים שריה ובאדם מבין יודע כן יאריך" [משלי כח ב], אבל רוצה לומר, גדול היועצים. ותקום, חוזר אל המחשבה, כי המחשבה תופר בלא קיבוץ חכמים בהוסדם להתייעץ, ואפילו היו מחשבות רבות, ותתקיים על ידי גדול היועצים הנותן עצה נכונה לצרף המחשבה הטובה אל המעשה, ואפילו לא היתה אלא אחת. ומצינו קיום ועמידה אל המחשבות, 'עצת י"י לעולם תעמוד מחשבות לבו לדור ודור' [תהלים לג יא].

ויש מפרשים, 'וברוב יועצים תקום' [משלי טו כב], שב אל העצה, כאילו אמר, וברוב יועצים עצה תקום, כמו שכתוב 'ועצת י"י היא תקום' [משלי יט כא], ופירשו בשני מסנהדרין [כו ב], עצה שיש בה דבר י"י תקום, וכן במדרש תהלים [בובר, מזמור א [יט] ד"ה והיה כעץ]. ובסוף יבמות [קכא] נזכר כי רב רצה לנדות לרבי שילא שהתיר מים שאין להם סוף, ושמואל חבירו יעצו שלא ינדהו עד שישלחו לו למה התיר כן, והוא השיב, כי לא היה מתיר כן במים שאין להם סוף אלא שחשב באותן מים שהיה להם סוף, וקילס רב לשמואל על עצתו וקרא עליו "ותשועה ברוב יועץ" [משלי יא יד]. כי, האדם נושע מלהכשל בעצת גדול יועץ, וזה מורה, כי רוב אינו ריבוי כי היה לו לומר רוב יועצים, לא רוב יועץ. הרי שבריבוי עצה, אדם מרבה תבונה ומבין דבר מתוך דבר

היועץ, ובריבוי הנשים אין חכמה ואין תבונה ואין עצה, וכבר אמרו חכמי המוסר: שאל עצת הנשים ועשה הפכן.

יבמות דף קכא עמוד א

גמ' תנו רבנן נפל למים בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף אשתו אסורה דברי רבי מאיר וחכ"א מים שיש להם סוף אשתו מותרת ושאין להם סוף אשתו אסורה היכי דמי מים שיש להם סוף אמר אביי כל שעומד ורואה מארבע רוחותיו

ההוא גברא דטבע באגמא דסמקי

אנסבה רב שילא לדביתהו.

אמר ליה רב לשמואל תא נשמתיה.

אמר ליה נשלח ליה ברישא.

שלחו ליה "מים שאין להם סוף אשתו אסורה או מותרת?"

שלח להו "אשתו אסורה."

"ואגמא דסמקי מים שיש להם סוף או מים שאין להם סוף?"

שלח להו "מים שאין להם סוף הוא."

"ומר מאי טעמא עבד הכי?"

"מיטעא טעינא. אנא סברי כיון דקוון וקיימי כמים שיש להם סוף דמי, ולא היא, כיון

דאיכא גלי אימור גלי אשפלו."

קרי שמואל עליה דרב [משלי י"ב] "לא יאונה לצדיק כל און."

קרי רב עליה דשמואל [משלי י"א] "ותשועה ברוב יועץ."

רש"י מסכת יבמות דף קכא עמוד א

מארבע רוחותיה – כגון מערה מלאה מים והרואה שנפל שוהה שם בכדי שאין יכול להיות חי בתוך המים ובא לו.

אגמא דסמקי – אגם של אותו מקום אגם מרש"ט בלע"ז עומד במקומו ואינם מים חיים כמים שיש להם סוף דמו שאינו יכול לשוט על פניהם למרחוק הלכך אם איתא דסליק הוי חזו ליה.

גלי אשפלו – למקום רחוק ומשם יצא.

לא יאונה לצדיק כל און – שלא באתה תקלה זו לידו של רב לנדות את רב שילא.

תשועה ברוב יועץ – תשועתי מן המכשול על ידי שנטלתי עצה משמואל.

ערוך לנר מסכת יבמות הקדמה

וכדי לסיים בברכה:

אזכיר עוד דבר נחמד ששמעתי מפי אאמ"ו זללה"ה וגם הוא מענין המסכתא, דהנה במה דאמרינן יבמות (דף קכא.) קרי שמואל עלי' דרב "לא יאונה לצדיק כל און" קרי רב עלי'

דשמואל "ותשועה ברוב יועץ," השמיענו מוסר השכל מדת הצדיקים וגודל ענותנותם, ששמואל שהציל בעצתו לרב לבל יכשל לא רצה שיתלו הטובה בו ובחכמתו, לכן קרי עלי' דרב "לא יאונה לצדיק כל און" לרמוז לא אני אלא צדקת רב הצילו, ונגד זה רב בענותנותו לא רצה להחזיק טיבותא לנפשי' שהוא צדיק ותלה התשועה שהיתה לו בעצת שמואל ובחכמתו ולכן קרא עלי' "ותשועה ברוב יועץ." ...